

“Asgari ücret politikaları, işsizlik ve yoksulluk çalışanların sağlığını etkileyen yapısal sorunlardır.”

Şerife TÜRCAN ÖZŞUCA

Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Giriş

Diğer ücretlerle yakın bir bağı olan asgari ücretin, ülkemiz ekonomisi ve çalışma hayatında ayrı bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Çok geniş bir çalışan kesiminin kapsanması durumunda, asgari ücret ülkedeki diğer fiyat ve ücretleri doğrudan ya da dolaylı etkilemekte, ekonomi üzerinde önemli yansımalarda bulunmaktadır. Asgari ücretin yüksek tutulmasının, kayıtlı sektörde istihdam kayıplarına yol açacağı, dolayısıyla istihdamı kayıtdışı sektöre yönelteceği, düşük ücrete yönelik yabancı özel sermayeye caydırıcı etkide bulunacağı, “ücret sürüklemesi”ne yol açarak genel ücretlerin düzey ve yapısını değiştireceği, üretim teknolojisi ve göreceli fiyatların elvermesi ölçüsünde işgücünün makine ile ikâme oranını yükselterek istihdam düzeyinde daralma ve işsizliğe yol açacağı iddia edilmektedir.

Ülkemizde 1980’lerde uygulanan program ihracata dayalı sanayileşmeyi ve dünya pazarlarıyla bütünleşmeyi hedeflemiştir. Bu amaç doğrultusunda emek piyasaları üzerine kurulan baskı, reel ücretlerin geriletilmesi olanağını sağlamıştır. 1980’lerin başında ücretlerin düşürülmesine dayalı rekabet politikası, orta vadede verimliliğin ve emek talebinin artacağı iddiası üzerine kurgulanmış, artan emek talebinin ücretleri de artıracığı varsayılmıştır. Seksenli yıllarda üretim ve ihracat artışı, mevcut kapasitelerin kullanımının artırılması ve teşviklere dayandırılmış, yeni yatırımlara ağırlık verilmemiştir

Dünya pazarlarıyla bütünleşme; emek üzerinde kurulan baskıyı ve reel ücretlerin düşmesini beraberinde getirmiştir.

(Boratav, vd., 1996, Yeldan, 2001). Bu büyüme süreci ücretlerde artış yaratmadığı gibi, sürekli olarak bastırılan iç talep nedeniyle imalat sanayinde yatırım ve büyüme oranları da olumsuz etkilenmiştir. Diğer taraftan, uygulanan po-

ASGARİ ÜCRET İŞSİZLİK VE YOKSULLUK

litikalar sonucu gelir eşitsizliği artmış, Türkiye’deki gelir dağılımı dengesizliği bir kısım sosyal endikasyonlara neden olabilecek boyutlara ulaşmıştır. Türkiye’deki gelir dağılımı eşitsizliğini ortaya koyan Dünya Bankası Raporu, Türkiye’de uluslararası yoksulluk sınırı altında yaşayanların nüfusa oranının yüzde 18’e ulaştığını göstermektedir. Yoksulluk sadece Türkiye’nin sorunu olmayıp, uygulanan politikaların bir ürünü olan küresel yoksulluk, dünya ölçeğinde yaşanan en önemli sorunlardan biri olup, dünya barışını da tehdit eder hale gelmiştir. 2003 Dünya Bankası Kalkınma Raporu’na göre, ülkelerarası gelir eşitsizliği giderek daha da derinleşmektedir. Rapor, dünya gündemindeki en önemli kalkınma sorununun, geliri günde 2 doların altında olan üç milyar insana üretime katkı yapabileceği bir iş olanağı ve çok daha iyi bir hayat kalitesi sağlamak olduğuna işaret etmektedir. Türk halkının büyük bölümü yoksulluk sınırının altında yaşam sürdürmektedir. Gelir dağılımının böylesine bozulduğu, yeterli beslenemediği için sağlıklı bir şekilde bedensel gelişimlerini sürdüremeyen çocuklar ve gençlerin bulunduğu bir ülkede, asgari ücreti reel olarak daha da geriletmeyi hedefleyen politikaların üzerinde biraz daha düşünülmesi gerekmektedir.

Ülkemizde 2000’de başlayıp 2001 yılında ağırlaşarak süren ekonomik kriz, özellikle emek yoğun sektörlerde işleri önemli ölçüde daraltmış, bunun bir sonucu olarak da istihdamda milyonlarla ifadesini bulan bir azalma olmuş, işsizlikte önemli bir artış ortaya çıkmıştır. Ülkenin gerçekleri ve uluslararası ekonomide aşırı boyutlara tırmanan rekabet dikkate alındığında, asgari ücrette bir artışın yanlış olacağı işveren çevrelerince ifade edilmiştir/edilmektedir. Ancak, Türkiye’de asgari ücreti yükseltmenin işgücü talebi üzerinde kısıcı bir etkide bulunması zayıf bir olasılık olup, gelir dağılımı eşitsizliğindeki olağanüstü artışı göz önünde bulundura-

Uygulanan politikaların bir ürünü olan küresel yoksulluk, dünya ölçeğinde yaşanan en önemli sorunlardan biri olup, dünya barışını da tehdit eder hale gelmiştir.

lanaklı olmuştur. 1951-1967 yılları arasında asgari ücret il bazında uygulanmış, kapsama alınan her il için farklı bir asgari ücret saptanmıştır. 1956 yılında 11 il, 1960'da 44 il, 1966'da ise tüm iller asgari ücret uygulama kapsamına girmiştir. 1967'de yürürlüğe giren İş Kanunu çerçevesinde 1968'de yürürlüğe giren Asgari Ücret Yönetmeliği ile iller altı gruba ayrılmış, her grup için ayrı bir asgari ücret belirlenmiştir. Bu yönetmelik ile asgari ücretin iki yılda bir belirlenmesi koşula bağlanmıştır. 1971 tarihli 1475 sayılı İş Kanunu'na göre asgari ücret uygulaması, 1972 yılında ilgili yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle başlamıştır. 1475 sayılı İş Kanunu ile 1973'ten itibaren tarım kesimi için ayrı asgari ücret belirlenmesine başlanmıştır. 1974 yılından itibaren ülke düzeyinde, tarım ve tarım dışı kesimler için ayrı ayrı düzenlenen asgari ücret, 1989 yılından itibaren tarım ve tarım dışı ayrımı kaldırılarak uygulanmaya başlamıştır. Yeni düzenleme 16 yaşından büyük ve 16 yaşından küçük ayrımını getirmiş, ancak sektörel ayrımı kaldırmıştır (Işıklı, 2002: 78). 1475 sayılı İş Kanunu'na göre asgari ücretin en az iki yılda bir Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı bir komite tarafından yeniden belirlenmesi gerekmektedir. 4857 sayılı İş Kanunu, asgari ücretin sınırlarının en geç iki yılda bir belirleneceği kuralını korumaktadır. Ancak, Türkiye'deki enflasyonist koşullar, bu ücretin daha sık aralıklarla belirlenmesini gerektirmiştir. 1988 yılından başlayarak, ücret ayarlaması yılda bir (yılın ortasında) yapılmaya başlanmış, 1999'dan itibaren yılda iki kez belirlenmektedir.

Türkiye'de asgari ücret ile çalışanların sayısına ilişkin istatistik bulunmamaktadır. 5.7 milyon sigortalıdan 3.7 milyonu asgari ücret alıyor gösterilmektedir. Ancak ülkemizde yaygın bir kayıtdışı ça-

rak, asgari ücret tartışmalarına daha yakından bakmakta yarar bulunmaktadır.

Türkiye'de Asgari Ücret

Türkiye'de asgari ücret 1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunu ile öngörülmüş, ancak ilk kez uygulama 1951 tarihli ilgili yönetmeliğin çıkarılmasıyla o-

lunmakta, 1994 yılında özel imalat sanayinde çalışanların yüzde 53.4'ünün enformel işgücünden oluştuğu tahmini, asgari ücretle çalışan sayısı ile ilgili yaklaşık bir fikir vermektedir (Köse ve Yeldan, 1998b).

Asgari ücretin 1990 sonrası gelişimine bakıldığında, sık ücret uyarlaması yapılmasına karşın önemli dalgalanmaların bulunduğu görülmektedir. Asgari ücret 1989-1993 döneminde önemli bir artış göstermiş, 1989'daki yaklaşık 100 dolar düzeyinden 1993'de 170 dolara yükselmiş, 1994 yılında 102 dolara gerileyerek 1989'daki düzeyine inmiştir. 1990'ların ikinci yarısında artış gösteren asgari ücret 1997'de 161 dolara, 1999'da 203 dolara kadar yükselmiş, 2001 yılında 123 dolara gerilemiş, 2002 yılında tekrar bir miktar artış kaydederek 156 dolar düzeyine, 2003'de ise 204 dolara yükselmiştir (www.çalışma.gov.tr/istatistik/cgm/asgari). 16 yaşından küçük olanlara ödenecek asgari ücret 16 yaşından büyüklere ödenecek olan asgari ücretten daha düşüktür. 1989 yılında 16 yaşından küçüklere ödenecek asgari ücret tam ücretin yüzde 69'u düzeyinde iken; bu oran izleyen yıllarda artmış, 1999 yılında yüzde 85'e ulaşmış, bu tarihten itibaren de aynı seviye korunmuştur.

Asgari Ücret İşsizliği Artırıyor mu?

Anayasa'nın 55. Maddesi'nde "Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu göz önünde bulundurulur" hükmü yer almaktadır. Ülkemizde 2000-2001 yılı ekonomik krizi, özellikle emek yoğun sektörlerde işleri önemli ölçüde daraltmıştır. İstihdamda azalma ve işsizlikte önemli bir artışın ortaya çıktığı bilinmektedir. Ülkenin gerçekleri ve uluslararası ekonomide her geçen gün daha da şiddetlenen rekabet dikkate alındığında, asgari ücret artışına temkinli yaklaşılması beklenebilir. Bu bakış açısını destekler biçimde, asgari ücretin net 303 milyon liraya çıkarılmış ve böylece enflasyonun üzerinde bir artış sağlanmış olması eleştirilmektedir. Asgari

Ülkenin gerçekleri ve uluslararası ekonomide aşırı boyutlara tırmanan rekabet dikkate alındığında, asgari ücrette bir artışın yanlış olacağı işveren çevrelerince ifade edilmiştir/ edilmektedir.

ücret artışının bütçeye getirdiği ek yük ve bunun karşılığı sorgulanmaktadır. Ancak ülkenin başka bir gerçeği de yıllardır yaşanan ekonomik krizlerin bedelinin çalışan ve ücretlilerce ödenmiş; reel ücretlerin neredeyse tamamen erimiş olmasıdır.

Türkiye’de ortalama ücretin önemli ölçüde altında belirlenen asgari ücret düzeyinin, işgücü talebini kısıcıcı bir etki yapması oldukça düşük bir olasılıktır. 1996 yılında ortalama ücretin yüzde 23’ü olarak hesaplanan asgari ücret (DPT, 1996: 153), 1999-2002 döneminde imalat sanayindeki günlük ortalama ücretin yaklaşık yüzde 25’i düzeyindedir. Mevcut düzeylerini dikkate aldığımızda, asgari ücretin düşürülmesini savunmak olanaklı gözükmemektedir. Ayrıca enformel işgücünün toplam istihdamın neredeyse yarısını oluşturduğunu kabul ettiğimizde, ücretlerin önemli bir bölümünün de serbest piyasa koşullarında belirlendiği ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar, enformel sektördeki ücretlerin genellikle asgari ücretin de altında olduğunu ortaya koymaktadır. Asgari ücretin yaklaşık yüzde 80’ini düzeyinde olan enformel sektör ücretlerinin, daha da azalarak 1995 yılında yüzde 70’e düştüğü hesaplanmaktadır (Köse ve Yeldan, 1998a).

Türkiye’de önemli bir sorun olarak yaşanan işsizliğin, önümüzdeki dönemde daha da artacağı tahmin edilmektedir. İstihdamın halen yüzde 35’inin tarım sektöründe bulunuyor olması, önümüzdeki dönemde tarımdan kopacak önemli bir işgücünün varlığına işaret etmektedir. Diğer taraftan, kadınlarda kentleşme ve eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak işgücüne katılma oranının artış eğilimine girmiş olması, bu katılımın giderek hızlanacağını göstermektedir.

Ancak ülkenin başka bir gerçeği de yıllardır yaşanan ekonomik krizlerin bedelinin çalışan ve ücretlilerce ödenmiş; reel ücretlerin neredeyse tamamen erimiş olmasıdır.

1999 yılında 4447 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik sisteminde önemli bir değişiklik gerçekleştirilmiş, yaş kaydı aranmaksızın kadınlarda 20, erkeklerde 25 hizmet yılını doldurmak koşuluyla emekli olabileme olanağı kaldırılmıştır. Bu düzenleme ile erken emekli olabileme süreci noktalanmış, yeni işe başlayan erkekler için emeklilik yaşı 60’a, kadınlar için ise 58’e çıkarılmıştır.

Sosyal güvenlik sisteminin içinde bulunduğu finansal zorlukları dikkate aldığımızda, erken emekli olma koşullarını sağlayacak yeni bir düzenlemenin önümüzdeki dönemlerde gerçekleşmesi olası gözükmemektedir. Bütün bu dinamikleri bir arada değerlendirdiğimizde; erken emekli olma olanağının son bulması, kadınlarda işgücüne katılım oranının artacak olması ve tarımsal istihdamdaki daralmanın işgücü arzında artışa neden olacağı açıktır. Diğer taraftan önümüzdeki yıllarda özelleştirme uygulamalarının kamuda istihdam olanaklarını önemli ölçüde daraltacak olması, işgücü talebini de azaltacaktır. Bu eğilimler Türkiye’de işsizlik oranının orta vadede artacağına işaret etmektedir.

Türkiye önümüzdeki yıllarda işsizlik oranını aşağıya çekmek ve işsizliği azaltmak için istikrarlı politikalar izlemek zorundadır. İşsizlikle mücadelede kuşkusuz birincil önlem, uzun vadeli ekonomik büyüme ve sanayileşme politikalarının oluşturulmasıdır. Ekonomideki işgücü arzı artışını emebilecek bir büyüme temposunun sürdürülmesi öngörüldür. Büyüme, emek piyasasına yeni girecek işgücüne ve mevcut işsizlere iş sağlamada önemli bir unsurdur. Ekonomik büyüme ve istihdamın birbirinden ayrılmazlığı gerçeğini, uygulanacak politikaların merkezine yerleştirmek gerekmektedir. Ekonomik büyüme sağlanamadığı takdirde, işsizlikle mücadelede benimsenecek diğer politikaların etkili olabilme olasılığı zayıflamaktadır. Ücretlere ilişkin yapılan yasal düzenlemeler, işgücü maliyetlerini aşağıya çekerek işletmelerin rekabet edebilirliklerine katkı sağlayabilmektedir. Ancak işgücü maliyetlerini aşağıya çekmeye yönelik, işçiye ödenen ücretleri sınırlayan düzenlemelerin, iç talebi daraltarak beklenen istihdam artışını engellemesi olasıdır. Türkiye’de ücret düzeyinin oldukça düşük olduğunu dikkate aldığımızda, ücret düzeyini daha da aşağıya itecek gayretler gelir eşitsizliklerini daha da büyütecektir. Diğer taraftan Türkiye dış pazarlarda esas olarak düşük işgücü maliyetleri avantajıyla rekabet etmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin kendi aralarında ucuz emek avantajı yaratarak emek-yoğun sektörlerde dayalı alanlarda rekabet etmeye çalışıyor olması, emek-yoğun teknoloji kullanan sektörlerdeki avantajımızın, orta vadede erozyona uğrayacağına işaret etmektedir. Uluslararası rekabet gücü kazanma açısından kaçınılmaz olan katma değeri yüksek, yeni teknolojilerin uygulanmasıdır. Yeni teknoloji uygulamalarının iyi eğitim-

Yapılan çalışmalar, enformel sektördeki ücretlerin genellikle asgari ücretin de altında olduğunu ortaya koymaktadır.

li, çok becerili, yüksek vasıflara dayalı işgücünü gerektirdiği gerçeğinden hareket ettiğimizde, Türkiye'nin mevcut işgücünün vasıflarını dönüştürmeye yönelik politikalar geliştirilmesi kaçınılmaz gözükmektedir. Bunun için gerekli olan formel okul eğitiminin yeniden gözden geçirilmesinin yanısıra; işgücünün esnekliğini artıracak olan işgücüne yeni vasıf ve beceriler kazandıracak politikaların geliştirilmesidir. Asgari ücret emek piyasasının esnekliğini zedeleyen ve işletmelerin maliyetini yükselten bir unsur olarak değil, işgücünün verimliliğini artıran bir unsur olarak kabul edilmelidir. Sürdürülebilir büyüme insan merkezli politikalarla desteklenmeli, istihdam ekonomi politikalarının önemli bir parçasını oluşturmalıdır. Teknolojik ilerleme ve üretim biçimlerinde meydana gelen değişmelerin yüksek beceri gerektirmesi, bilgili ve becerili insan sermayesini fiziksel sermayenin önüne geçirmiştir. İşgücünün vasfı firmaların rekabet edebilirliğinde belirleyici bir öneme sahiptir. Bu çerçevede, beşeri sermaye yatırımları önem kazanmaktadır. Eğitim ve öğretim düzeyinin yükseltilmesi, işgücünün vasıf ve becerisinin artırılması, istihdam artışı ve ekonomik büyümede merkezi bir rol oynamaktadır. Ülkelerin istihdam stratejilerinde mesleki eğitim ve yaşam boyu eğitim öncelik kazanmıştır. Uluslararası rekabet gücü kazanma açısından kaçınılmaz olan yeni teknolojilerin uygulanmasıdır. Yeni teknolojileri uyarlayabilmek için çalışanların beceri düzeylerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin uluslararası rekabet gücünü düşük vasıf, düşük ücret rotasından çıkarması gerekmektedir.

Türkiye'nin zayıf istihdam yaratma kapasitesinin gerisinde ekonominin yapısal sorunları bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de işsizlikle mücadelede stratejik öneme sahip olan alan, büyüme ve yatırım olanaklarının artırılmasıdır. Yüksek nitelikli, yüksek kalitede ve yüksek ücretli işler, ekonominin teknoloji ve büyüme potansiyelinde bir ilerleme sağlanmasına bağlıdır. İstihdamda uzun süreli ve istikrarlı bir artış, yeni yatırımlara dayalı bir verimlilik artışını gerektirmektedir. Türkiye ise rekabet edebilirliğini, düşük ücretlere, verimlilik artış-

larını kapasite kullanım oranlarını artırmaya ve işçi çıkartmaya dayandıran bir sanayileşme politikası izlemektedir. Bu türden politikalar, uzun dönemde yatırım oranını, ekonominin büyüme potansiyelini ve istihdam yaratma kapasitesini sınırlamaktadır. Son on yıllık dönemde ciddi bir ekonomik istikrarsızlık yaşanan Türkiye ekonomisinde 1994, 1999 ve 2001 yıllarında büyük daralmalar meydana gelmiş, ekonomi yılda ortalama yüzde 4 civarında büyüebilmiştir. Türkiye'de işsizliği azaltacak başlıca strateji sürdürülebilir bir büyümeyi gerçekleştirecek politikaların izlenmesidir. Türkiye'de istihdam ve işsizlik sorununu ücretleri gerileterek çözmek olanaklı olmadığı gibi, rekabet edebilirlik için de yeterli değildir.

Yeni Eşitlik Alanı Yoksulluk mu?

"Dinamik Bir Dünyada Sürdürülebilir Kalkınma: Kurumları, Büyümeyi ve Hayat Kalitesini Dönüştürmek" başlığını taşıyan Dünya Bankası'nın 2003 Kalkınma Raporu'na göre, aşırı yoksulluk içinde yaşayanların, yani günlük geliri bir doların altında olanların sayısı 1 milyar 200 milyon kişiyi aşmıştır. Ülkeler arası gelir eşitsizliği artış kaydetmiş, en zengin 20 ülkedeki ortalama gelir, dünyanın en yoksul 20 ülkesindeki ortalama gelirin 37 katına ulaşmış ve bu oran son 40 yılda iki katına çıkmıştır. En zenginlerin yüzde 20'sinin yaşadığı gelişmiş ülkeler dünya Gayri Safi Milli Hasılası'nın yüzde 86'sını, ihracat pazarlarının yüzde 82'sini, tüm yabancı yatırımların yüzde 68'ini, tüm telefon hatlarının yüzde 74'ünü ellerinde bulundururken, tüm bu alanlarda en yoksul yüzde 20'nin payı ise hiçbir zaman yüzde 1.5'i geçmemektedir. Diğer taraftan en zengin yüzde 20 ile en yoksul yüzde 10 arasındaki fark 1960 yılında 30'a 1 iken, 1990 yılında 60'a 1, 1997 yılında 74'e 1, 2000 yılında da 79'a 1 olmuştur.

Dünyadaki doğal kaynakların yüzde 80'i dünya nüfusunun yüzde 16'sınca tüketilirken, dünya nüfusunun 5'te biri sağlıklı su kaynaklarından mahrum bulunmaktadır. Sadece ishalden ölenlerin sayısı yılda 50 milyonu aşmaktadır. Gelişmemiş ülkelerde nüfusun büyük bölümü kırsal kesimde yaşarken, bu topraklardaki doğal kaynakların azalması sonucu bu ülkeler daha da yoksullaşmaktadır.

Türkiye'deki gelir dağılımı eşitsizliğini ortaya koyan Dünya Bankası Raporu, Türkiye'de nüfusun

yüzde 2.4'ünün "aşırı yoksul" diye tanımlanan ve geliri günde bir doların altında kalan gruba dahil olduğunu, yüzde 18'inin gelirinin ise uluslararası yoksulluk sınırı kabul edilen günde 2 dolarlık gelir düzeyinin altında kaldığını, ülkemizde nüfusun yüzde 18'inin günde 2 dolardan az parayla geçindiğini ortaya koymaktadır. Türkiye nüfusunun en zengin yüzde 10'luk bölümü gelir ya da tüketimden yüzde 32.3 pay almakta, nüfusun en yoksul yüzde 10'u ise, gelir ya da tüketimden yüzde 2.3 oranında pay almaktadır.

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) "Hane Halkı Bütçe Anketi"ne dayalı olarak, 2002 yılında Türkiye'de 68.4 milyon olan ortalama nüfusun yüzde 20'lik dilimlerinin gelir dağılımından aldıkları payı hesaplamıştır. Hesaplamalar gelir dağılımındaki bozulmanın boyutunu çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır. DİE'nin araştırmasına göre, Türkiye'nin en üst yüzde 20'lik grubuna dahil olanların nüfusa oranı yüzde 5, en alttaki yüzde 20'ye girenlerin nüfusa oranı ise yüzde 55'tir. Son üç yılda yaşanan ağır ekonomik kriz özellikle yoksul kesimi büyük ölçüde sarsmış, ancak krizin sürekliliği varlıklı kesimi de derinden etkilemiş gözükmekte, nitelikten gelirden en yüksek pay alan yüzde 20'lik grupta da önemli bir düşüşün bulunduğu saptanmaktadır. En üstteki yüzde 5'lik dilimin yıllık geliri 34 bin 969 dolardan, 20 bin 323 dolara, toplam kullanılabilir gelirden aldıkları pay ise 22.6'dan yüzde 19.9'a düşmüş bulunmaktadır. En alt yüzde 5 ile en üst yüzde 5 içinde yer alan haneler arasında 2000'de 27.2 kat gelir farkı varken, bu fark 2002'de 20.1 kata inmiştir. Bu sonucu Türkiye'de gelir dağılımının iyileştiğine işaret olarak kabul etmek güç olup, Türkiye'nin dünya ölçeğinde yoksullaştığını, yoksullaşmanın toplumun tüm katmanlarını ciddi bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Türk-İş açlık sınırını 380 milyon 56 bin lira, yoksulluk sınırını ise 1 milyar 155 milyon lira olarak açıklamaktadır. Bu hesaplama, Türk halkının önemli bir bölümünün yoksulluk sınırının altında yaşam sürdürdüğüne işaret etmektedir.

Uluslararası rekabet gücünü düşük vasıf ve düşük ücrete dayandıran Türkiye'nin geldiği nokta ülkenin yoksullaşmasıdır. Uluslararası rekabet açısından kaçınılmaz olan yeni teknolojilerin uygulanmasıdır. Yeni teknolojileri uyarlayabilmek için çalışanların beceri düzeylerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Düşük ücrete dayalı politikalar, uzun

dönemde yatırım oranını, ekonominin büyüme potansiyelini ve istihdam yaratma kapasitesini sınırlamaktadır. Ücretleri düşürerek kısa dönemde sağlanan avantajlar, ülkenin uzun dönemde elde edebileceği kazanımları engellemekte, zayıf bir istihdam kapasitesi yaratılabilmektedir. Diğer taraftan, gelir dağılımının böylesine bozulduğu

bir ortam, uluslararası düzeninin ve ülkemizde de demokrasinin sağlıklı işlenmesini güçleştirmektedir. Dünyada ve ülkemizde sosyal barışın önkoşulu dünya ölçeğinde sosyal refahın artırılmasından ve daha adil bir paylaşımından geçmektedir.

Dünyada ve ülkemizde sosyal barışın önkoşulu dünya ölçeğinde sosyal refahın artırılmasından ve daha adil bir paylaşımından geçmektedir.

Kaynaklar

1. Ansal, H. S. Küçükçiftçi, Ö. Onaran ve B. Z. Orbay (2000) Türkiye Emek Piyasası Yapısı ve İşsizlik, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
2. Boratav, K. O. Türel ve N. Yentürk (1996) "Adjustment, Distribution and Accumulation" Research Paper for UNCTAD.
3. DİE (2002) 2002 yılı Hane Halkı Bütçe Anketi, 2003 Ankara.
4. DPT (1996) Ekonomik Sosyal Göstergeler, Ankara.
5. Gürsel, S. ve V. Ulusoy (1999) Türkiye'de İşsizlik ve İstihdam, Yapı ve Kredi Yayınları, Cogito/Ekonomi-87, İstanbul.
6. Gürsel, vd. (2002) Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İşsizlik, Yayın No. TUSİAD-T/2002/12-351, İstanbul.
7. Işıklı, A. (2002) İş Hukuku, İmaj Yayınları, Ankara.
8. Köse, A. H. ve E. Yeldan (1998a) "Makroekonomik Politikalar Açısından Türkiye Emek Piyasasının Çözümlemesi", Türkiye İşgücü Piyasası ile İlgili Yükler ve Politikalar Semineri, Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 20/3/1998.
9. Köse, A. H. ve E. Yeldan (1998b) "Dışa Açılma Sürecinde Türkiye Ekonomisinin Dinamikleri", Toplum ve Bilim, No.77, S.45-67.
10. Özsuca, Ş. T. (2003) Esneklik ve Güvenlik İkileminde Türkiye Emek Piyasası, İmaj Yayıncılık, Ankara.
11. Talas, C. (1997) Toplumsal Ekonomi, 7.baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
12. Tunali İ. ve H. Ercan (1998) "Labor Market Segmentation in Turkey", Koç University Working Paper No:1998/06, İstanbul.
13. Yeldan, E. (2001) Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi, İletişim Yayınları, İstanbul.
14. World Bank (2003) World Development Report 2003 Sustainable Development in a Dynamic Transforming Institutions, Growth and Quality of Life, <http://econ.worldbank.org>.
15. www.çalışma.gov.tr.●